

Verkiezingsprogramma GroenLinks Zuid-Holland 2015 – 2019
(concept)

GROENLINKS

DUURZAAM EN DYNAMISCH

Inleiding	pag. 2
Gezonde economie	pag. 3
Open ruimte en natuur	pag. 4
Vitale steden	pag. 6
Duurzame mobiliteit	pag. 7
Beter bestuur	pag. 8

Inleiding

Zuid-Holland. Druk, dichtbevolkt en dynamisch. Een gebied waar we met z'n allen veel verschillende dingen willen. Wonen, werken, ondernemen, maar ook reizen en recreëren. Al die drukte en dynamiek heeft echter ook een keerzijde. Immers; de ruimte waarin we dat willen doen is beperkt en steeds vaker bereiken we de grens van wat mogelijkheid is. De milieuvervuiling neemt toe en het welzijn van mens en dier staat onder druk. Onvoldoende wordt rekening gehouden met de toekomst en de generaties die na ons komen. Om die nadelen tegen te gaan moeten er keuzes gemaakt worden en GroenLinks maakt die duidelijke keuzes.

Provinciale Staten spelen, met haar kerntaken op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, economie, verkeer en cultuur een niet te onderschatten rol als het gaat om de kwaliteit van leven, werken en recreëren in Zuid-Holland. Zij stelt de kaders waar gewoond, gewerkt en ontspannen kan worden of waar de natuur haar vrije gang kan gaan. Bovendien houdt zij ook nog eens toezicht op tal van terreinen die van belang zijn voor de kwaliteit van ons bestaan. De provincie lijkt vaak ver weg, soms onzichtbaar tussen de lokale en nationale politiek, maar in praktijk raakt zij ons leven van alle dag.

Onze uitgangspunten zijn helder: we willen een verbinding leggen tussen de dynamiek die kenmerkend is voor onze provincie en een toekomst die gericht is op duurzaamheid en innovatie. Een duurzame toekomst, dus een schone economie. Kwaliteit van leven nu en later, dus behoud van gezonde lucht, bodem en water. Een groene ruimte voor iedereen bereikbaar en beschikbaar.

Bovendien kiest GroenLinks voor een solidaire samenleving waarin mensen niet aan hun lot worden overgelaten. De verantwoordelijkheid voor de inwoners van de provincie met betrekking tot zorg en welzijn is niet gestopt na de overheveling van deze taken naar de gemeenten. In samenwerking met maatschappelijke organisaties dient de provincie een stem te geven aan de kwetsbare groepen in onze samenleving.

Bij elkaar vormt dit programma een ambitieuze en strijdbare agenda, dat uiteen valt in vijf thematische hoofdstukken. Bij elk hoofdstuk zijn als bijlage de precieze actiepunten opgenomen waar GroenLinks zich de komende vier jaar hard voor gaat inzetten.

Gezonde economie

Zuid-Holland heeft volop mogelijkheden en kansen. Met de grootste haven van Europa en de industrie die daarbij hoort, met uitgestrekte tuinbouwgebieden en met diverse toeristische trekpleisters kan Zuid-Holland met recht de economische motor van Nederland genoemd worden. Tegelijkertijd heeft Zuid Holland echter ook de meest verontreinigde lucht, bodem en oppervlaktewater en verschillende bedrijven zorgen voor een groot ongevallen- en gezondheidsrisico voor de bevolking. Dat moet anders; een verandering naar een gezonde economie die vooral innovatieve bedrijven aantrekt en die werkgelegenheid creëert in plaats van afstoot. En een economie die positief bijdraagt aan de gezondheid van werknemers en de inwoners van de provincie. Een economie die gebaseerd is op duurzame energie en geen gebruik meer maakt van vervuilende fossiele brandstoffen. Juist de inzet van deze fossiele brandstoffen versterkt klimaatverandering en veroorzaakt luchtvervuiling. De voorraden krimpen hard en schaliegas en CO₂ opslag zijn slechts een alibi voor ongeremd doorgaan met fossiele energie en biedt geen oplossing voor milieuproblemen. We vinden dan ook dat de provincie op geen enkele vorm enige medewerking mag verlenen aan de winning van schaliegas en CO₂ opslag. Wij zien alleen toekomst in schone energie van zon, wind, geothermie, warmtepompen en nieuwe innovaties in de winning uit hernieuwbare bronnen.

De provincie dient bij deze veranderingen het initiatief te nemen. Allereerst door energie te besparen. GroenLinks wil een jaarlijkse energiebesparing van minimaal 2%. Ook stimuleert de provincie de opwekking van duurzame energie. Het aandeel opgewekte duurzame energie in Zuid-Holland blijft nu nog achter bij het landelijk gemiddelde, maar in 2020 moet dit aandeel zijn gestegen naar minimaal 14%. De provincie geeft zelf natuurlijk het goede voorbeeld. Als het aan ons ligt opereert de provinciale organisatie (huisvesting, wagenpark, verlichting van wegen) in 2020 energieneutraal. Tenslotte moeten volgens GroenLinks alle wettelijk mogelijke middelen worden ingezet om de bouw van kolen-, gas-, en kerncentrales tegen te gaan.

De Rotterdamse haven en industrie, die nu nog voor zo'n groot deel leunt op fossiele brandstoffen moet worden omgevormd naar een centrum van opwerking en hergebruik van reststoffen tot nieuwe grondstoffen en duurzame energie. Zuid-Holland als het Europese centrum van de circulaire economie, waar grondstoffen en producten worden gedeeld en hergebruikt.

Mede door de aanwezigheid van innovatieve kenniscentra, de 'kennisas' van Noordwijk tot Dordrecht, met drie universiteiten en de daaraan verbonden kennisintensieve bedrijvigheid hebben we juist hier, in Zuid-Holland de mogelijkheid om de noodzakelijke veranderingen in onze economie door te voeren.

Verder is het bestuurlijk en internationaal juridisch centrum in Den Haag bij uitstek geschikt voor de benodigde lobby voor internationale milieuregelgeving. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationaal georiënteerde organisaties kan daaraan bijdragen en in de ruimtelijke ordening dient daarmee rekening gehouden te worden. Een gezonde, groene omgeving met duurzame recreatiemogelijkheden en een levendig creatieve sector zijn goed voor de inwoners, dragen bij aan een goed vestigingsklimaat en zijn daarom ook goed voor de economie. Leegstaande en verouderde haven-, bedrijven- en kantoorlocaties moeten worden geherstructureerd en verbouwd tot aantrekkelijke, groene, duurzame en energiezuinige werkplekken en door het creëren van hoogwaardige kantoorruimte en uitstekend openbaar vervoer binden we de creatieve, innovatieve en duurzame organisaties en bedrijven aan onze provincie.

Daarbij heeft de provincie de verantwoordelijkheid voor vergunningverlening en handhaving. De normen voor veiligheid en vervuiling worden wat ons betreft niet steeds opgerekt, maar gewoon nageleefd. GroenLinks is dan ook een voorstander van een strikte handhaving door de provincie op basis van de (Europese) normen op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu.

Wat GroenLinks betreft worden verduurzaming en innovatie de twee kernbegrippen als het gaat om de provinciale economie.

(klik [hier](#) voor de actiepunten)

Open ruimte en natuur

Naast al die bedrijvigheid moet er in de provincie ook ruimte zijn voor groen, voor water, schone lucht en voor een open ruimte. Vooral in het Groene Hart en de Zuid-Hollandse eilanden hebben landbouw en natuur de overhand en kun je op veel plekken de horizon nog zien. Die ruimte is echter schaars en natuur en milieu dienen bescherming. GroenLinks wil de beperkte ruimte optimaal benutten. Dat vraagt om keuzes. De keuze voor behoud van de unieke landschappen die onze provincie rijk is, voor behoud van het open landschap en voor mogelijkheden tot recreatie. De provincie dient strakke kaders te stellen om te zorgen dat er niet nog meer groen en open landschap verdwijnt. Geen verdere aantasting van het Groene Hart en de groene buffers tussen de steden, waar de mogelijkheden tot wandelen, fietsen en andere vormen van recreatie bijdragen aan het welzijn van de mensen in de stad.

Kleine, geïsoleerde groepen dieren en planten worden met uitsterven bedreigd. Het verbinden van natuurgebieden in een natuurnetwerk verhoogt de kansen voor deze planten en dieren. GroenLinks zet zich in voor brede verbindingen tussen deze natuurgebieden. Ook zullen we ons hard maken om te voorkomen dat bestaande natuur verdwijnt, maar soms is er geen andere mogelijkheid dan de natuur aan te tasten. Als dat dan toch gebeurt dan dient deze natuur gecompenseerd te worden. Direct en van minimaal dezelfde kwaliteit en omvang.

Ook als het gaat om het welzijn van dieren maken we keuzes; een keuze tegen megastallen, tegen het gebruik van insecticiden en tegen de jacht.

Het platteland wordt al eeuwen in stand gehouden door agrariërs, maar schaalvergroting en steeds intensievere bedrijfsvoering laten hun sporen in het landschap na. Herstel van de kwaliteit van het landschap vraagt ook om een verantwoorde manier van boeren met meer diversiteit, kleinschalig en met nadruk op de biologische landbouw. In Zuid-Holland bevinden zich nu weinig intensieve veehouderijen en wat GroenLinks betreft passen die ook niet in het Zuid-Hollandse landschap. De grote hoeveelheid mest levert een te grote belasting voor het milieu. De extra uitstoot van stikstof vormt een zware aanslag op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Bovendien vinden we dat de huisvesting allereerst aan de natuurlijke behoefte van dieren tegemoet dient te komen in plaats van het creëren van dierfabrieken om economische motieven.

Voorals vogels en bijen hebben zwaar te lijden onder het gebruik van onkruidverdelgers en insecticiden. De landelijke wetgeving met betrekking tot deze stoffen gaat te langzaam. De provincie zal zelf met maatregelen moeten komen om het gebruik van deze middelen tegen te gaan door bindende afspraken te maken met natuurbeheerders en gesubsidieerde agrariërs.

GroenLinks spreekt zich principieel uit tegen de jacht. In Nederland zijn de faunabeheerders zowel verantwoordelijk voor de tellingen van populaties als voor de aanpak van de bestrijding van overpopulatie. Juist deze combinatie is ongewenst en is gevoelig voor misbruik.

Een goede waterkwaliteit is van levensbelang. De lozing van nitraten en fosfaten is in het eind van de vorige eeuw beperkt, maar er is meer nodig. Vooral stikstofuitstoot is nu een knelpunt bij het herstel van onze natuurgebieden. Landelijke maatregelen voor het verder terugdringen van deze uitstoot zijn nodig, maar ook de Provincie kan hier iets aan doen. In de directe omgeving van kwetsbare natuur kan door beheerplannen en convenanten de oorzaken voor deze vervuiling gericht worden aangepakt. Verder dient er een verbod te komen op het lozen van restwarmte. Deze restwarmte kan goed worden ingezet in glastuinbouw en stadsverwarming en een lagere watertemperatuur levert al meteen een betere kwaliteit.

Tenslotte dient de provincie in te zetten op verduurzaming van de glastuinbouw en scherp te reageren op oneigenlijk gebruik van kassen.

(klik [hier](#) voor de actiepunten)

Vitale steden

Zoals gezegd; Zuid-Holland is een dichtbevolkt gebied en steeds meer mensen wonen en werken in onze steden. Juist daarom is de zorg voor een aantrekkelijk leefmilieu in deze steden een prioriteit. Goed doordachte herontwikkeling van het centrum en de aanwezigheid van groen en water in en om de stad kan de kwaliteit van wonen en leven verbeteren. De natuurgebieden en de groene buffers, met al hun mogelijkheden voor recreatie moeten goed bereikbaar zijn, vooral op de fiets en per openbaar vervoer. De combinatie hiervan met de dynamiek van de stad met al zijn (culturele) voorzieningen maakt onze steden aantrekkelijk voor de innovatieve en creatieve bedrijven die we aan onze provincie willen binden.

De provincie heeft een coördinerende rol als het gaat om het bepalen van locaties voor woningbouw en bedrijventerreinen. Veel bestaande nieuwbouwplannen zijn gericht op de verkeerde woningen op de verkeerde locatie. Vooral in het stedelijk gebied is er nog steeds schaarste aan betaalbare woningen en voor een aantal specifieke groepen zijn te weinig geschikte woningen beschikbaar. Dit vereist maatwerk en een betere provinciale coördinatie tussen gemeenten. Vaak lijkt het alsof gemeenten met elkaar concurreren als het gaat om nieuw te bouwen woningen en bedrijven, wat leidt tot overcapaciteit aan geplande projecten. De behoefte in nieuwe groeisteden is kleiner dan gepland. De planning voor deze gebieden moet hieraan worden aangepast en overtallige bouwprojecten moeten worden geschrapt. De oplossing is dat er zoveel mogelijk binnen de bestaande grenzen van steden en dorpen gebouwd wordt. Hierbij dient extra aandacht te worden besteed aan de duurzaamheid van nieuwe, maar ook aan die van bestaande bebouwing. Zo scheppen we de mogelijkheid om de schaarse ruimte zo efficiënt mogelijk te gebruiken en ook de leefbaarheid van oude dorpskernen te versterken.

Veel kantoren en bedrijfsterreinen staan leeg. Voor GroenLinks betekent dat dat er eerst gebruik moet worden gemaakt van de bestaande ruimte voordat er nieuwe ruimte voor kantoren en bedrijven wordt bestemd. Bedrijventerreinen die verouderd en slecht rendabel zijn moeten geherstructureerd worden of een andere functie krijgen. Zo zorgen we voor behoud van het open landschap.

Tot slot; ruimtelijk beleid is, zoals uit al het voorgaande mag blijken, van wezenlijk belang. Daarbij past een transparant en democratisch proces waarbij ook de besluitvorming in de Provinciale Staten plaats dient te vinden.

(klik [hier](#) voor de actiepunten)

Duurzame mobiliteit

De provincie heeft een belangrijke rol als het gaat om mobiliteit en de zorg voor goede bereikbaarheid. Dat geldt voor personenvervoer, maar ook voor goederenvervoer. Echter; al die mobiliteit draagt ook voor een groot gedeelte bij aan milieuvervuiling en door de voortdurende nadruk op het autoverkeer en het aanleggen van nieuwe wegen staat de gezondheid en veiligheid van bewoners onder voortdurende druk. Wegen vormen barrières in het landschap en versnipperen de natuur. Het autogebruik daalt al sinds 2005 en de aanleg van nieuwe wegen en meer asfalt is dan ook niet nodig om de bereikbaarheid te garanderen. Het legt bovendien een onevenwichtige hypotheek op de financiën van de provincie. Ook de provincie kan het geld maar een keer uitgeven. GroenLinks is dan ook fel gekant tegen de aanleg van wegen als de RijnlandRoute, A13/A16, Blankenburgtunnel, A4-Zuid, NOG/Duinpolderweg en N207 corridor.

GroenLinks maakt andere keuzes. Een keuze voor een betere ruimtelijke ordening. Door meer rekening te houden met het samenbrengen van functies zoals wonen, werken, opslag en transport zijn domweg minder verkeersbewegingen noodzakelijk.

Vervolgens kiezen we voor lopen en fietsen. Het fietsgebruik stijgt en is, zeker met de komst van de elektrische fiets, voor veel mensen een alternatief voor de auto. De provincie dient deze stijging te ondersteunen door de infrastructuur voor fietsers verder te verbeteren en te zorgen dat een goede combinatie van fiets en openbaar vervoer mogelijk is.

GroenLinks kiest voor meer en beter openbaar vervoer zodat dit openbaar vervoer een echt alternatief kan bieden. Bovendien is het openbaar vervoer voor grote groepen mensen vaak de enige mogelijkheid om zelfstandig te reizen. GroenLinks zet in op een verdubbeling van de investeringen in dat openbaar vervoer. We vinden het stuitend dat de belasting op autobezit, de provinciale opcenten, de afgelopen jaren zijn gematigd, terwijl de tarieven voor het Openbaar Vervoer sinds de invoering van de OV-chipkaart enorm zijn gestegen. Wat ons betreft mag dat precies andersom.

Ook kiest GroenLinks voor een beter mobiliteitsmanagement, een betere spreiding van het verkeer over de dag, het stimuleren van flexibele arbeidstijden, carpoolen en thuiswerken. De provincie geeft hierbij uiteraard zelf het goede voorbeeld.

Bij het goederentransport maken we dezelfde keuzes. Eerst willen we, door een slimme ruimtelijke ordening waarbij bedrijven die elkaars producten gebruiken bij elkaar zitten, transport zo veel mogelijk voorkomen. Wat wel getransporteerd moet worden gaat zo schoon en efficiënt mogelijk. Dat betekent een hogere beladingsgraad door slim organiseren, goede spreiding over de dag en (zeker bij scheepvaart) schonere motoren. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van pijpleidingen en anders gaan de goederen zoveel mogelijk over het water of over het spoor.

In de afspraken die zijn gemaakt met Rotterdam The Hague Airport is duidelijk aangegeven dat het vliegveld voornamelijk zal functioneren als zakenvliegveld. We constateren echter dat er steeds vaker vakantiecharters gebruik maken van het vliegveld, vooral aan de randen van de venstertijden. GroenLinks is tegen verdere uitbreiding en wil dat het vliegveld zich aan de geluidscontouren houdt. In 2015 wordt er een nieuw luchthavenbesluit genomen waarin de grootte van de geluidscontour wordt geregeld. Deze geluidscontour mag, ten behoeve van omwonenden en om verdere milieubelasting tegen te gaan niet worden uitgebreid.

(klik [hier](#) voor de actiepunten)

Beter bestuur

De toekomst van de provincies in huidige vorm is een voortdurend punt van discussie. De rol en taak van de provincies verandert onder invloed van bezuinigingen en een verdergaande decentralisatie. Ook al gaat de provincie niet over de inrichting van ons staatsbestel; we mogen en moeten er wel iets van vinden. GroenLinks is een voorstander van een krachtig middenbestuur. Dat de huidige grenzen van de provincies gehandhaafd blijven staat voor ons niet vast. Bij elke afweging die gemaakt wordt over een nieuwe indeling dient echter niet alleen gekeken te worden naar economische afwegingen, maar zijn sociale, culturele en ruimtelijke belangen, zoals natuur en milieu minstens zo belangrijk. Als een bestuursorgaan een zo belangrijke rol speelt in het dagelijks leven van de burgers dan hoort daar een transparant en democratisch bestuur bij. Het vraagt van Gedeputeerde Staten een open houding naar de volksvertegenwoordigers: de Provinciale Staten. Het vraagt van de fracties in de Provinciale Staten een open houding naar de burgers. De overheid dient voorbeeldig te zijn. In dat kader zal de provincie een actief integriteitbeleid voeren voor bestuur en organisatie.

Gemeenten krijgen er in de komende jaren veel extra taken bij, maar tegelijkertijd hebben de gemeenten wel de opdracht flink te besparen. Dat brengt financiële risico's met zich mee. Als toezichthouder op de financiën van gemeenten in Zuid-Holland zal de provincie extra alert zijn op dit punt. Daar waar zorgen zijn, zal dit actief worden gecommuniceerd zodat Colleges zo nodig maatregelen kunnen nemen en gemeenteraden in hun controlerende taak worden ondersteund. Bij verdergaande decentralisatie zal het aantal beleidsterreinen waarop toezicht plaatsvindt eerder uitgebreid worden dan verminderen. Bovendien neemt handhaving een steeds prominentere plaats in. Daarvoor is een toereikende provinciale ambtelijke organisatie noodzakelijk. Verdere bezuinigingen op de ambtelijke organisatie dienen dan ook achterwege te blijven.

We realiseren ons dat onze plannen ook gevolgen zullen hebben voor de ambtelijke organisatie. Natuurlijk heeft het onze voorkeur dat iedereen, ook als de prioriteiten zijn verschoven binnen de organisatie herplaatst kunnen worden, maar daar waar mensen als gevolg van de ombuigingen die GroenLinks voorstelt niet meer passen zal de provincie zich als een goed en verantwoord werkgever opstellen.

GroenLinks vindt dat de provincie de gemeenten bij de vele nieuwe taken die zij krijgen moet ondersteunen en waar nodig moet coördineren en regisseren. Dat kan ook betekenen dat de conclusie getrokken moet worden dat het gezien de grootte van de gemeente en de mate van onderlinge samenwerking niet genoeg is om de taken die op het gemeentelijke bordje liggen kwalitatief goed uit te voeren. Wij vinden dat het provinciaal bestuur dan het initiatief kan nemen tot gemeentelijke herindeling.

De taken van de provincie zijn veranderd. GroenLinks wil een heldere portefeuillevverdeling, waarbij duidelijk is wie voor wat verantwoordelijk is en met integrale portefeuilles, waarbij de onderlinge samenhang van de onderdelen gewaarborgd is. Zo pleiten wij voor één portefeuillehouder Natuur, Milieu en Dierenwelzijn.

Recent hebben verschillende gemeenten die in de zuidvleugel van Zuid-Holland liggen samenwerking met elkaar gezocht, de zogenaamde metropoolvorming. Tegen samenwerking tussen gemeenten kan natuurlijk geen bezwaar bestaan, mits het de principes van democratische besluitvorming en verantwoording niet verstoort. Wij hebben ons er over verbaasd dat die gemeenten over een eigen autonome, Rijksgefinancierde, openbaar vervoersautoriteit zouden kunnen gaan beschikken. Openbaar vervoer, voor zover niet nationaal of binnenstedelijk is en blijft een verantwoordelijkheid van de Provincie en besluitvorming daarover dient democratisch plaats te vinden.

Naast de Provincie spelen Waterschappen een belangrijke rol bij het verantwoord omgaan met water en natuur in Zuid-Holland. Echter; nog altijd is een deel van de zetels in de Waterschappen voorbehouden aan boeren en bedrijven, de zogenaamde geborgde zetels. GroenLinks zal zich in de komende periode inzetten om het aantal geborgde zetels terug te brengen tot het wettelijke minimum. Op langere termijn is GroenLinks voorstander van het in één hand brengen van het beleid op het gebied van waterbeheer.

Het belang van Kunst en Cultuur is dat het de kern raakt van onze samenleving. Ook de provincie heeft daar een taak waar cultuuruitingen de lokale belangen overstijgen. De provincie zet zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio en ondersteunt gemeenten bij het in stand houden van plekken waar mensen, actief of passief met Kunst & Cultuur bezig zijn. Ook is zij verantwoordelijk voor de financiering van regionaal erfgoed, waaronder provinciale collecties en musea. De inspanningen van de provincie hierop dient geïntensiveerd te worden, waarbij ook nadrukkelijk cultuureducatie een belangrijke, vooraanstaande plaats inneemt.

Tot slot heeft de provincie een nadrukkelijke taak als het gaat om de ondersteuning van maatschappelijke organisaties met een bovengemeentelijk karakter in de zorg voor kwetsbare groepen uit onze samenleving.

(klik [hier](#) voor de actiepunten)

Actiepunten 'Gezonde Economie':

- Verduurzaming wordt een strategisch uitgangspunt en de provincie neemt het initiatief in het realiseren van een circulaire economie die draait op duurzame energie.
- De provincie realiseert jaarlijks een energiebesparing van 2%
- De provincie zet in op een aandeel duurzaam opgewekte energie van minimaal 14% in 2020
- De provincie draagt er zorg voor dat het hergebruik van grondstoffen en materialen in tien jaar (in 2025) minimaal is verdubbeld.
- Uitgangspunt bij nieuwe plannen in de (ruimtelijke) ontwikkeling is dat deze energieneutraal of -leverend zijn.
- De provincie zet bij het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid in op duurzame kennisintensieve, arbeidsintensieve en veilige bedrijven. De kennisclusters rond de universiteiten van Leiden, Delft en Rotterdam worden verder uitgebreid.
- De provincie faciliteert duurzaam ondernemen in diverse sectoren, zoals de creatieve sector, zakelijke dienstverlening en ecotoerisme.
- De provincie verleent geen nieuwe vergunningen aan kolen, gas- en kerncentrales en zet voorts alle wettelijk mogelijke middelen in om de bouw van nieuwe centrales tegen te gaan.
- Bij de vergunningverlening wordt de toepassing van duurzame innovaties ondersteund.
- De provinciale investeringsmaatschappij (innovation quarter) investeert alleen in duurzame kennis, innovatie en groeisectoren. De financiële opbrengsten daarvan vloeien terug in het fonds. De milieupopbrengsten worden goed gemonitord.
- De provincie ondersteunt initiatieven voor een snelle transitie naar een duurzame energiehuishouding door:
 - Het stimuleren van projecten voor verduurzaming van bestaande gebouwen
 - te helpen bij locatiekeuze voor installaties voor beperking, hergebruik en duurzame opwekking van energie en bij het vergroten van het draagvlak voor duurzame energie
 - de potentie van warmtewinning uit stromend oppervlaktewater toe te voegen aan de bestaande warmtekaart
 - het openbaar maken van een zonnekaart waarop gemeenten, inwoners en bedrijven kunnen zien welke daken geschikt zijn voor zonne-energie.
- De provincie maakt afspraken met telers, producenten, afvalverwerkers en transporteurs over

- hergebruik van producten en materialen
 - de informatievoorziening over vraag, aanbod, productie, opslag, transport en ver- en opwerking van rest- tot grondstoffen.
- De provincie maakt afspraken met energie-intensieve sectoren (industrie en glastuinbouw) over
 - energiebesparing
 - (her)gebruik van energie
 - de inzet van duurzame energie, het benutten van aard- en restwarmte en het voorkomen van warmtelozingen op oppervlaktewater.
- Bedrijven werken de afspraken per bedrijf uit in een plan voor de komende vijf jaar welke door de provincie wordt beoordeeld. Zij rapporteren periodiek over de voortgang.
- De infrastructuur voor biogas uit plantaardig restafval wordt verbeterd. Waar mogelijk moet dit terug kunnen worden geleverd aan het gasnet.
- De provincie neemt stelling tegen schaliegaswinning en ondergrondse CO₂-opslag in Zuid-Holland en elke vorm van overheidsparticipatie en -financiering daarbij.
- De provinciale organisatie opereert in 2020 volledig CO₂-neutraal en in 2030 volledig op duurzame energie.
- Er wordt strikt toegezien en gehandhaafd op de naleving van de normen en (Europese) regels voor vermesting, bestrijdingsmiddelen, lucht- en bodemverontreiniging, lichthinder, veilige bedrijfsvoering en wettelijke voorschriften voor energiebesparing.
- Overtredingen worden niet door de vingers gezien en slecht presterende bedrijven worden uitgesloten van provinciale aanbestedingen.
- De provincie neemt het initiatief bij de bestrijding van milieucriminaliteit, zoals het bijmengen van chemisch afval in scheepsolie en illegale lozingen.
- De provincie borgt dat er voldoende capaciteit is voor de uitvoering van haar taken bij de regionale uitvoeringsdiensten en voldoende expertise en bevoegdheden bij de provincie voor de aansturing hiervan.

Actiepunten ‘Open ruimte en natuur’:

- Er komt extra geld voor goed beheer van recreatiegebieden en natuur en voor inrichting van nieuwe natuur.
- Er worden middelen vrijgemaakt om beheer en inrichting van recreatieruimte af te stemmen op de mogelijkheden en natuurwaarden van het gebied. Intensieve recreatie mag alleen in stedelijk gebied.
- Karakteristieke landschappen verdienen een beschermde status. Dat heeft betrekking op de kenmerkende inrichting en historische bebouwing.
- Er komen brede verbindingen tussen natuurgebieden. Aantasting van bestaande natuur moet tot het uiterste voorkomen worden. Compensatie moet substantieel en van dezelfde orde zijn als datgene wat verloren is gegaan.
- Waar dijkversterkingen nodig zijn worden deze zo vormgegeven dat zij de kwaliteit van landschap en natuur versterken.
- Boeren krijgen subsidies om ook in de moderne bedrijfsvoering rekening te houden met flora en fauna. GroenLinks pleit voor inzet van deze gelden middels verenigingen van agrariërs en natuurdeskundigen. Deze vereniging legt verantwoording af met betrekking tot de gekozen methoden en de bereikte natuurwinst.
- De toepassing van onkruidverdelgers (met name glyfosaat of Roundup) en insectenbestrijders (met name Neonicotinoiden) moet worden aangepakt in het belang van bijenstand en vogelpopulaties. GroenLinks wil dat de Provincie door middel van convenanten en beheercontracten op de landelijke regelgeving vooruitloopt.
- GroenLinks spreekt zich principieel uit tegen de jacht. Indien grote populaties dieren schade veroorzaken dienen adviezen van onafhankelijke deskundigen de basis te vormen voor het bepalen van de omvang van de schade en de eventueel te nemen maatregelen.
- In Zuid-Holland komen geen nieuwe megastallen.
- Op de plassen in het noorden van Zuid-Holland is een betere afstemming van rust, waterkwaliteit en recreatie geboden. Hierin past de inperking van de gemotoriseerde vaart.
- Kosten van zoetwatervoorziening ten behoeve van economische sectoren worden aan die sectoren doorbelast en in de kostprijs van de productie verrekend.

- In veenweidegebieden moet verdere bodemdaling worden tegengegaan door het grondwaterpeil niet te verlagen. Dit leidt tot een ander gebruik van de grond. Onderzoek naar kansen voor een aangepaste agrarische bedrijfsvoering past in deze aanpak.
- Boeren krijgen de ruimte om hun activiteiten te verbreden of hun bedrijf te vergroten zo lang het dierenwelzijn, het milieu en het landschap daarmee niet in het geding zijn. Bebouwd oppervlak en bouwblok moeten passen binnen het omringende landschap.
- De gerealiseerde daling van stikstofuitstoot moet vooral de natuur en milieu ten goede komen en niet worden gebruikt voor verdere uitbreiding van vervuilende economische activiteiten. Het principe 'de vervuiler betaalt' houdt in dat landbouw en industrie verder op zoek gaan naar duurzame innovatie.
- Buiten de aangewezen kasgebieden dienen ongebruikte kassen gesloopt te worden door de eigenaar van de grond. Gemeenten en provincie reageren scherp op oneigenlijk gebruik van kassen.
- Binnen het natuurnetwerk In de Krimpenervaard en rond Bodegraven is agrarische bedrijfsvoering beperkt toegestaan. De ecologische doelen dienen leidend te zijn bij de afspraken over het beheer.
- In het natuurnetwerk en belangrijke weidevogelgebieden mag het oppervlak aan agrarische en andere bebouwing niet toenemen. De maximum omvang van bebouwing wordt afgestemd op het omringende landschapstype en het bouwblok waarbinnen gebouwd mag worden, wordt beperkt tot 1,5 ha.
- De provincie ondersteunt de ontwikkeling van biologische landbouw, regionale agrarische markten en stadslandbouw. Onder stadslandbouw wordt ook productie voor eigen gebruik verstaan.

Actiepunten 'Vitale steden'

- Zorg voor het open landschap betekent een keuze voor het optimaal benutten van bestaande bebouwing, en herstructureren in plaats van bouwen in het groen.
- Het Groene Hart mag niet verder aangetast: de competitie tussen gemeenten om bedrijven en woningen binnen de grenzen te bouwen dient gestopt. Dat vergt strakke kaders van de provincie.
- De stedenband van Leiden tot Dordrecht wordt onderbroken en omgeven door aantrekkelijk ingerichte groene buffers met veel mogelijkheden voor recreatie. Ontwikkelingen in deze buffers dienen bij te dragen aan deze functie en mogen geen stedelijke uitstraling hebben naar de omgeving. Derhalve blijft de Vlietzone groen en wordt Schieveen weer groen.
- GroenLinks hecht aan het behoud van waardevolle historische gebouwen en zet zich in voor een evenwichtige toewijzing van gelden voor rijksmonumenten over de hele provincie.
- Woningbouw vindt zoveel mogelijk plaats binnen de bestaande steden en dorpen. De Provincie stuurt de woningproductie op aantallen, soort woningen en toegestane locatie. Zij maakt harde afspraken met gemeenten over voldoende betaalbare woningen voor lage inkomensgroepen en starters.
- Nieuwe ruimte voor bedrijven wordt hoofdzakelijk gecreëerd door het aanpakken en herstructureren van leegstaande bedrijventerreinen. Er komen geen nieuwe bedrijventerreinen langs de wegen. De uitvoering van bestaande herstructureringen dient daadkrachtig te worden aangepakt.
- De behoefte aan bedrijventerreinen in het Rijnmondgebied wordt overschat. Daardoor dreigt hier juist in het meest verstedelijkte gebied van onze provincie de wildgroei door te gaan. Groeiprognoses dienen kritisch te worden gezien. Er wordt niet gestart met de bedrijventerreinontwikkeling in Veenderpolder II (weidevogelgebied) en Zuidplas; ook de Oostvlietpolder te Leiden blijft groen.
- Nieuwbouw van kantoren is alleen mogelijk in de grote kantorenconcentraties in de nabijheid van stations. De leegstand van kantoren moet worden aangepakt door renovatie van kantoorgebouwen of door deze gebouwen een andere bestemming te geven.
- GroenLinks kiest voor duurzaam bouwen gericht op besparen op en hergebruik van energie, warmte en materialen. Veel technieken zijn nu nog gericht op nieuwbouw. De provincie bevordert de ontwikkeling van innovaties die ook bruikbaar zijn in bestaande bouw.
- Op stilgelegde bouwterreinen en lege bedrijventerreinen moet de natuur zijn (tijdelijke) gang kunnen gaan.

Actiepunten 'Duurzame Mobiliteit':

- Nieuwe woningbouw, kantorenterreinen en productielocaties wordt in eerste instantie gerealiseerd door herstructurering van bestaande locaties. Als dat niet mogelijk is worden woning- winkel- en kantorenlocaties gerealiseerd op goed met de fiets en OV ontsloten locaties en productielocaties met het water en/of spoor ontsloten locaties, zodat niet onnodig mobiliteitsvraag wordt gecreëerd
- Er komt een hoogwaardig provinciedekkend fietsnetwerk voor forenzen. Hiertoe worden de fietsprojecten in het programma mobiliteit versneld uitgevoerd en er komt een plan voor de verbetering van de Zuid-Hollandse fietsinfrastructuur.
- Fietspaden worden aangepast aan de toenemende snelheidsverschillen op de fietspaden.
- De provincie stimuleert en faciliteert het plaatsen van oplaadpunten voor elektrische fietsen op strategische locaties, zoals bij recreatiegebieden.
- De provincie werkt met de gemeentes aan de verbetering van de recreatieve wandel- en fietsroutes. Er komt een goede en eenduidige bewegwijzering voor de fiets in heel Zuid-Holland met onderscheid tussen de recreatieve en de kortste route.
- De Provincie gaat in overleg met gemeenten om de voorrangregels op alle rotondes binnen of vlak bij de bebouwde kom in onze provincie gelijk te trekken. Uitgangspunt, conform het advies van CROW hierbij is voorrang voor de fiets.
- Bij ruimtelijke plannen worden geen nieuwe barrières gecreëerd voor wandel- en fietsverkeer, zowel fysiek als qua veiligheid. Bestaande barrières worden weggenomen.
- Recreatiegebieden rondom steden worden beter ontsloten voor langzaam verkeer en openbaar vervoer. Parkeren van de auto bij deze gebieden wordt duurder. .
- De combinatie van fiets en openbaar vervoer wordt meer gestimuleerd. De provincie zorgt voor goede en veilige overdekte fietsparkeerplaatsen, voorzien van oplaadpunten voor de elektrische fiets bij haltes van het openbaar vervoer. Reizigers kunnen gratis hun fiets meenemen in het openbaar vervoer. De mogelijkheden tot het huren van fietsen op stations en bij transferia (parkeergarages aan de rand van de stad) worden uitgebreid.
- De verkeersveiligheid op provinciale wegen wordt verder verbeterd met het oog op kwetsbare groepen zoals schoolgaande jeugd.
- De investeringen in het openbaar vervoer worden verdubbeld.
- De provincie gaat betere regels opstellen voor de minimale dienstverlening en garandeert zo een goed dekkend en frequent rijdend openbaar vervoer, ook in

landelijk gebied. Op plekken waar het openbaar vervoer niet genoeg reizigers trekt wordt het openbaar vervoer aantrekkelijker gemaakt.

- De provincie zorgt voor goede aansluitingen tussen vervoerders en tussen verschillende vervoersmodaliteiten. In de lijnvoering moeten ook de kwetsbare groepen aandacht krijgen waar het de aansluitingen van vervoersmodaliteiten betreft.
- De provincie versterkt het railnetwerk in Zuid-Holland. De lijn Leiden-Alphen-Woerden wordt volledig dubbelspoor en er wordt gestart met de Westlandrail. De provincie onderzoekt andere mogelijkheden voor het versterken van het (light)railnetwerk.
- De provincie zet zich in voor een spoorverbinding Utrecht-Breda met een aansluiting op de MerwedeLingeLijn.
- De provincie voert een scherpe regie op de uitvoering van OV-systemen (perronhoogte, spoorbreedte, software, OV-chipkaart, abonnementen) om onnodige kosten te voorkomen bij gemeente- of concessiegrensoverschrijdend verkeer.
- De provincie stimuleert actief nieuwe openbaarvervoerconcepten zoals de waterbus, openbaar vervoer op maat of op afroep en openbaar vervoer tegen gereduceerd tarief voor specifieke doelgroepen. Betere kortingsmogelijkheden en daluren kortingen kunnen hieraan bijdragen. Kortingsregelingen voor doelgroepen zoals kinderen en ouderen worden uitgebreid.
- De prijsstijgingen van het openbaar vervoer sinds de invoering van de OV-chipkaart worden met terugwerkende kracht teruggedraaid tot maximaal de prijsstijging van de provinciale opcenten.
- In OV-concessies wegen de milieuprestaties zwaar mee en worden hieraan minimeisen gesteld. In 2030 rijdt het provinciale openbaar vervoer geheel op duurzame energie (CO² neutraal) en draagt het niet meer bij aan de luchtverontreiniging.
- Ter bevordering van de sociale veiligheid in het openbaar vervoer rijden trams en treinen met een conducteur. Op die trajecten waar dat nodig is worden aanvullende veiligheidsmaatregelen getroffen.
- De provincie zorgt voor een goede toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor reizigers die slecht ter been zijn, een rolstoel of een rollator gebruiken, of op een andere wijze lichamelijke beperkingen kennen. De perrons dienen hierop aangepast te zijn.

- Er worden geen nieuwe wegen aangelegd in de provincie. De aanleg van de provinciale wegen RijnLandRoute, corridor N207, de Duinpolderweg en klaverblad N214/N216 wordt niet gestart. Ook verzet de provincie zich tegen rijkswegenprojecten als de Blankenburgtunnel, A4-Zuid en A13/A16.
- De provincie onderzoekt mogelijkheden voor het beprijzen van automobilititeit op provinciale en gemeentelijke wegen. Deze beprijzing moet vooral gebruik van de auto in de piekuren minder aantrekkelijk maken ten gunste van andere vervoersopties. Betaald parkeren bij recreatiegebieden behoort ook tot deze beprijzingsstrategie.
- De provincie treedt voortvarend op tegen sluipverkeer. Instrumenten daarbij zijn sluiperstol (een tolheffing die niet geldt voor bestemmingsverkeer) en volledige of gedeeltelijke afsluiting voor autoverkeer van sluiproutes tijdens de spits in één of beide richtingen.
- De provincie start campagnes om de totale mobiliteit terug te dringen en stimuleert werkgevers meer gebruik te maken van het 'nieuwe werken'. Als werkgever geeft de provincie het goede voorbeeld en loopt zij voorop in de flexibilisering van werktijden en werklocaties.
- De provincie stimuleert autodelen en het gedeeld gebruik van auto's, zorgt voor goede carpoolvoorzieningen zoals carpoolpleinen en een internetsite waar je carpoolmaatjes kunt vinden.
- De provincie stimuleert oplaadpunten voor elektrische auto's, bijvoorbeeld bij benzinestations en bij parkeervoorzieningen.
- De provincie stimuleert investeringen die de binnenvaart een aantrekkelijk en duurzaam alternatief maken voor andere vormen van goederenvervoer.
- Alle schepen moeten de mogelijkheid krijgen om in de havengebieden gebruik te maken van walstroom, zodat zij hun motoren kunnen uitschakelen.
- De provincie onderzoekt hoe het gebruik van walstroom kan worden gestimuleerd door gunstigere tariefstelling ten opzichte van het gebruik van de eigen generator en door verplichtstelling waar mogelijk.
- Aan de rand van de steden komen op strategische plekken overslagplaatsen en distributiecentra. Vracht kan daar tijdelijk worden opgeslagen en overgeslagen op kleinere transportmiddelen. Grote vrachtwagens worden zo uit de stad geweerd en onafhankelijk gemaakt van de venstertijden van stedelijke centra die veelal samenvallen met de ochtendspits.

- Het lightrailnetwerk in Zuid-Holland komt waar mogelijk ook beschikbaar voor fijnmazig goederenvervoer naar overslagplaatsen en distributiecentra. Dit mag uiteraard niet ten koste gaan van het personenvervoer en moet dus vooral buiten de spits plaatsvinden.
- De provincie onderzoekt mogelijkheden voor het verminderen van de behoefte aan goederenvervoer door betere afstemming van lokale productie op lokale vraag.
- Nieuwe productielocaties bevinden zich bij voorkeur bij bestaande waterwegen en spoorverbindingen, zodat nieuwe infrastructuur niet nodig is.
- De provincie zet bij de overleggen over het vliegverkeer van en naar Schiphol in op een maximale vermindering van de geluidshinder.
- De provincie verzet zich tegen verdere uitbreiding van Rotterdam The Hague Airport. De geluidscontour in het nieuwe luchthavenbesluit mag niet worden uitgebreid en er wordt gepleit voor een fikse vermindering van het aantal nachtvluchten.

Actiepunten 'Beter bestuur':

- GroenLinks vindt dat de provincie de gemeenten bij de vele nieuwe en belangrijke taken die zij krijgen moet ondersteunen en waar nodig moet coördineren en regisseren. Als toezichthouder op de financiën van gemeenten in Zuid-Holland zal de provincie extra alert zijn op dit punt. Daar waar zorgen zijn over de kwaliteit van de uitvoering van de taken zal dit actief worden gecommuniceerd, zodat Colleges maatregelen kunnen nemen en zal de provincie zonodig initiatief nemen tot gemeentelijke herindeling.
- Het aantal geborgde zetels bij waterschappen wordt teruggebracht tot het wettelijke minimum. Samenwerking met waterschappen moet uiteindelijk leiden tot het concentreren van de beleidstaken bij de provincie.
- Bij aanbestedingen zal de provincie in haar bestek eisen opnemen ten aanzien van sociaal ondernemerschap en duurzaam produceren. De provincie koopt ook zelf duurzaam in.
- Besluitvorming over het beleid betreffende OV in Zuid-Holland, voor zover niet nationaal of binnenstedelijk vindt plaats in de Provinciale Staten.
- De provincie bevordert dat haar werknemers voor woon-werkverkeer gebruik maken van fiets en openbaar vervoer.
- De omvang en inrichting van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie volgen uit de taken van de provincie. Er wordt grosso modo niet verder bezuinigd op de ambtelijke organisatie. Daar waar mensen als gevolg van ombuigingen niet meer binnen de organisatie passen zal de provincie zich als een goed en verantwoord werkgever opstellen.
- Er komt één portefeuillehouder voor Natuur, Milieu en Dierenwelzijn.
- De inspanningen van de provincie op diversiteit en spreiding van Kunst & Cultuur dient geïntensiveerd te worden, waarbij ook nadrukkelijk cultuureducatie een belangrijke plaats inneemt. De provincie organiseert en coördineert het beleid op het gebied van Kunst & Cultuur en stelt daarvoor budget en formatieplaatsen beschikbaar.
- De provincie ondersteunt actief die maatschappelijke organisaties met een bovengemeentelijk karakter die een taak hebben in de zorg voor kwetsbare groepen uit onze samenleving.